Austrijā visiem vīriešu dzimuma Austrijas pilsoņiem saskaņā ar likumu ir jāizpilda vai nu militārais dienests, vai alternatīvais civilais dienests. Vīriešus parasti iesauc dienestā no 18 gadu vecuma, lai gan praksē daudzi to pabeidz pēc vidusskolas beigšanas.

Pēc nesenā termiņa pagarinājuma obligātais militārais dienests pašlaik ilgst deviņus mēnešus, salīdzinot ar iepriekšējiem sešiem mēnešiem. Kā alternatīvu Austrijas vīrieši var izvēlēties civilo dienestu (*Zivildienst*), kas parasti ilgst ilgāk nekā militārais dienests. Civilo dienestu var veikt tādās iestādēs kā slimnīcas, pansionāti, sociālās organizācijas un citas sabiedriskā dienesta iestādes.

Vēl viena alternatīva ir „Gedenkdienst" – Austrijas Holokausta piemiņas dienests. Tas ir civilā dienesta veids, kas veltīts nacionālsociālisma un Holokausta upuru piemiņai, vēsturisko zināšanu saglabāšanai un Austrijas vēsturiskās atbildības atzīšanai.

Atšķirībā no tradicionālā civilā dienesta, „Gedenkdienst" tiek veikts ārzemēs un ir īpaši vērsts uz Holokausta piemiņu, vēstures izglītību un Austrijas lomas nacionālsociālisma periodā izvērtēšanu. „Gedenkdienst" norise parasti ilgst desmit mēnešus, lai gan dažos gadījumos tā var ilgt pat veselu gadu.

„Gedenkdienst" tiek organizēts sadarbībā ar Austrijas nosūtošajām organizācijām. Lielākā no tām ir Austrijas Ārvalstu dienesta asociācija (Verein Österreichischer Auslandsdienst), kas sagatavo un atbalsta brīvprātīgos, kā arī nodrošina viņiem prakses vietas sadarbības organizācijās visā pasaulē.

„Gedenkdienst" pamatā esošā ideja ir cieši saistīta ar Austrijas atbildību saskarties ar savu tumšo vēsturi nacionālsociālisma periodā. Tā vietā, lai atcerēšanos uzskatītu par kaut ko, kas aprobežojas ar pieminekļiem, piemiņas vietām vai piemiņas ceremonijām, „Gedenkdienst" mērķis ir pārvērst vēsturisko atbildību aktīvā un personīgā iesaistē.

Sava dienesta laikā brīvprātīgie strādā ar holokausta piemiņu un ebreju dzīvi mūsdienās saistītās vietās: muzejos, arhīvos, pētniecības iestādēs un atbalsta organizācijās. Viņu konkrētie pienākumi ir atkarīgi no norīkojuma vietas un var ietvert:

- ekskursiju vadīšanu;
- vēsturisko un arhīvu pētījumu veikšanu;
- vēsturisko dokumentu un izglītojošo materiālu tulkošanu;
- darbu ar digitālajām datu bāzēm un arhīviem;
- palīdzību izstāžu organizēšanā;
- izglītojošu pasākumu organizēšanu;
- pētījumus par holokausta upuru un izdzīvojušo dzīvi;
- atmiņas un kultūras iestāžu ikdienas darbības atbalstīšanu.

Tādējādi „Gedenkdienst" nav vienkārši par Holokausta apguvi. Brīvprātīgie aktīvi piedalās to iestāžu darbā, kas saglabā, pēta un popularizē šo vēsturi.

Svarīgs „Gedenkdienst” aspekts ir tā starptautiskā dimensija. Brīvprātīgie veic savu dienestu ārpus Austrijas, veicinot atmiņu saglabāšanu un vēstures izglītību dažādos kultūras un ģeogrāfiskos kontekstos. Piemēram, austriešu brīvprātīgais varētu desmit mēnešus strādāt Holokausta muzejā Amerikas Savienotajās Valstīs, ebreju pētniecības iestādē Ķīnā, piemiņas vietā Polijā vai citā organizācijā, kas veltīta Holokausta piemiņai.

Programmas pamatā ir ideja, ka Austrijas vēsturiskā atbildība nedrīkst izpausties vienīgi vārdos vai piemiņas ceremonijās. Jaunajiem austriešiem jābūt iespējai arī aktīvi iesaistīties vēsturisko zināšanu saglabāšanā un nodrošināt, ka upuru un izdzīvojušo pieredze netiek aizmirsta.

Tādējādi programma „Gedenkdienst“ apvieno vēsturisko atbildību, izglītību, starptautisko apmaiņu un praktisko darbu. Pašiem brīvprātīgajiem tā sniedz iespēju pavadīt ilgāku laiku ārzemēs, vienlaikus iegūstot dziļāku izpratni par holokaustu, ebreju vēsturi un Austrijas lomu nacionālsociālisma laikā.

Visbeidzot, programmas „Gedenkdienst“ mērķis ir pārvērst piemiņu aktīvā atbildībā: ne tikai atcerēties pagātni, bet arī palīdzēt nodrošināt, ka tās mācības paliek saprotamas un nozīmīgas nākamajām paaudzēm.

—

Florians Riedls (*Florian Riedl*) par civildienestu ŽLM, uzsākot 10 mēnešu dienestu 2026. gada septembrī:

Es nolēmu piedalīties programmā „Gedenkdienst”, jo vēlējos savā civilajā dienestā darīt kaut ko nozīmīgu, vienlaikus iegūstot plašāku skatījumu uz vēsturi, atbildību un starptautisko sadarbību.

Es uzskatu, ka saskarsme ar Austrijas pagātni nedrīkst aprobežoties tikai ar izglītību vai piemiņas ceremonijām, bet tai jāietver arī personiskas atbildības uzņemšanās un aktīva līdzdalība atmiņas saglabāšanā.

Man īpaši piesaistīja iespēja strādāt ārzemēs, saskarties ar dažādām kultūrām un dot savu ieguldījumu iestādē, kas veltīta holokausta vēstures saglabāšanai. Man „Gedenkdienst” ir ne tikai veids, kā izpildīt civilo dienestu, bet arī iespēja sniegt nozīmīgu ieguldījumu, izaicināt sevi un attīstīties gan personīgi, gan intelektuāli.

Jakobs Obermozers (*Jakob Obermoser*). Austriešu civildienesta brīvprātīgais ŽLM 2025.-2026. gadā.

Pēc civilā dienesta noslēgšanas 2026. gada jūlijā un pelnītā Eiropas ceļojuma ar draugiem īpaši tam pielāgotā busā, Jakobs ir uzsācis arhitektūras studijas BOKU (*The University of Natural Resources and Life Sciences*) Vīnē. Nākotnē plāno pārņemt lauksaimniecības, kalnu slēpošanas un mākslas rekreācijas tūrisma ģimenes uzņēmumu Tirolē, Austrijas Alpu reģionā. Spriežot pēc tā, cik efektīgi un bez lieka trokšņa Jakobs sakārtoja mūsu digitālās tehnoloģijas, viņš to nešaubīgi izdarīs. Attēlā: ar dronu Šķirotavas stacijas 3D attēlu uzņemšanas laikā, VR daudzsēriju filma “Žanis” ražošanas process, 2025.

Laiks, ko pavadīju Rīgā Žaņa Lipkes memoriālā, noteikti bija manai personībai formatīvs posms, kurš iemācīja strādāt komandā un spēt dzīvot patstāvīgi svešā valstī. Neskaitāmās sarunas ar apmeklētājiem un grupu dalībniekiem man parādīja, ka vēsturiskā atmiņa ievērojami ietekmē to, kā mēs rīkojamies ikdienas situācijās. Esmu ļoti pateicīgs, ka man bija iespēja piedalīties šajā programmā, gūt daudz jaunu iespaidu un, galvenais, strādāt kopā ar tik brīnišķīgiem kolēģiem!

Fridolīns Sablatnigs (*Fridolin Sablatnig*). Austriešu civildienesta brīvprātīgais ŽLM 2024.-2025. gada sezonā.

Kultivētais Vīnes bulvāra loka puka (nav brīnums: tēvs žurnalists, māte - skolas mācību daļas vadītāja) joprojām ir biežs viesis Rīgā arī pēc civilā dienesta, jo šeit studē viņa simpātiskā uikraiņu izcelsmes draudzene. Brīvājā laikā turpina piepelnīties, pasniedzot latīņu valodu un matemātiku. Attēlā - brīvajā laikā Amsterdamā, 2026.

„Gedenkdienst“ programma Žaņa Lipkes memoriālā bija neaizmirstama iespēja. Tas ir laiks, uz kuru es atskatos ar smaidu sejā! Man bija iespēja pēc skolas beigšanas uzreiz sākt strādāt lieliskā, viesmīlīgā komandā. Īpaši man patika vadīt ekskursijas apmeklētājiem un iespēja izteikt savu viedokli par idejām un projektiem, kuras apspriedām.

Pēc „Gedenkdienst” programmas es izlēmu palikt ārzemēs. Pērcēlos uz Amsterdamu, lai uzsāktu studijas. Pašlaik esmu pēdējā kursā, studēju humanitāro un dabas zinātņu bakalaura programmā ar specializāciju informācijas zinātnē un starptautiskajās attiecībās.

Benedikts Gaisbergers (*Benedikt Gaisberger*). Austriešu civildienesta brīvprātīgais ŽLM 2023.-2024. gada sezonā.

Stilīgais Benedikts nāk no neliela ciemata pie Čehijas robežas netālu no Mauthauzenas koncentrācijas nometnes. Skolas laikā ar klasi apmeklējis piemiņas vietu un ieinteresējies par vēsturi. Viņa ģimene, cita starpā, kūpina lielisku speķi un brūvē nevainojamu pašmāju austriešu *šnaps*. Šobrīd Benedikts Vīnes Ekonomikas un Biznesa Universitātē studē ekonomiku 2. kursā un ir paņēmis klāt arī labi daudz filozofijas kursu.

Laikā, kad strādāju kā brīvprātīgais "Gedenkdienst" programmā, man bija iespēja iepazīt cilvēkus, kuri pārdzīvoja šķietami bezcerīgus laikus, bet tomēr atrada veidu, kā saglabāt pašcieņu. Stāstot par viņiem, es ceru, ka esmu devis savu ieguldījumu Holokausta piemiņas saglabāšanā Eiropā un visā pasaulē. Turklāt laiks, ko pavadīju Rīgā bija kā tilts starp maniem skolas absolvēšanas un universitātes iestājeksāmeniem, jo man bija laiks tikt skaidrībā, ko īsti vēlos darīt un kur nākotnē doties.

Kilians Otišs (*Killian Ottisch*). Austriešu civildienesta brīvprātīgais ŽLM 2022.-2023. gadā.

Vēsais austriešu zēns Kiljans nokļuva pie mums no Dublinas, kur absolvēja starptautisku skolu. Mēs no viņa mācījāmies angļu valodas idiomas un konsultējāmies par pareizrakstību un izrunu. Tad viņa vecāki vasarā atbrauca ciemos ar austriešu kempera autobusu kā tādu nelielu pašpietiekamu austriešu kalnu ciematu. Šķiet, tas varēja būt 1990. gadu izlaiduma Steyr-Puch Pinzgauer un ar to, kā šķiet, viss būtu pateikts. Tomēr ne gluži. Kiljans rakstam atsūtīja šo pašiņu, kurā redzams kopā ar draudzeni - neatvairāmo Līzu!

Man ļoti patika laiks, ko pavadīju Latvijā! Liela daļa no tā bija saistīta ar brīvību, ko izjutu Rīgā, un iespēju iepazīt šo mājīgo pilsētu gan vienatnē, gan kopā ar citiem „Gedenkdiener" programmas brīvprātīgajiem. Ceļošana uz citām vietām Latvijā, piemēram, Jūrmalu, Siguldu vai Jelgavu brīvajā laikā, bija jauks veids, kā iepazīt valsti no cita skatpunkta, un katrā ceļojumā mani pārsteidza Latvijas kultūra, ainava un cilvēki.

Žaņa Lipkes memoriāls man vienmēr šķita ļoti mājīga un patīkama vieta, kur atrasties. „Gedenkdienst" un ar to saistītais laiks memoriālā bija arī ļoti izglītojoša pieredze, kas paplašināja manu izpratni par vēsturi gan pateicoties informācijai, ko man bija iespēja uzzināt, gan apmeklējot citus muzejus un iestādes, kas veltītas tumšajiem laikiem, kurus Baltijas valstis un īpaši Latvija bija spiestas pārdzīvot gadsimtu gaitā. Uzzināt par šo tumšo vēsturi daudz brīvākos un cerīgākos laikos mūsdienās bija iedvesmojoši, un tas joprojām ir kaut kas, ko es glabāju sirdī.

Pēc civilā dienesta noslēgšanas, 2023. gada oktobrī sāku studēt mediju un komunikācijas zinātņu bakalaura programmā Klāgenfurtā (Austrijā). Aizvadīto 3 gadu laikā arī pamazām sāku strādāt veselības komunikācijas jomā, izmantojot pieejamās prakses un papildus darba iespējas, strādājot galvenokārt infekciju slimību prevencijas un izpratnes veicināšanas kampaņās, kā arī ar politiskajām un farmācijas kampaņām.

Pašlaik es palīdzu sagatavot ikgadējo Austrijas Veselības forumu Bad Hofgasteinā https://www.austrianhealthforum.at/kongresse/gastein-2026/ *— veselības politikas pasākumu, kas palīdz veidot profilakses un e-veselības nākotnes ainavu plašākā Austrijas sabiedrības izpratnē. Man joprojām ir arī parasts studenta nepilna laika darbs kā memedžerim kādā izlaušanās telpā, lai brīvdienās būtu ar ko nodarboties! Pašlaik rakstu bakalaura darbu, kurā analizēju CPV vakcinācijas kampaņu, ko Austrijas valdība īstenoja 2025.–2026. gadā, piemērojot tai dažādus zinātniskus veselības komunikācijas modeļus un izvērtējot tās stiprās un vājās puses. Viss ir procesā, lai pēc bakalaura grāda iegūšanas 2027. gada janvārī es sāktu jaunu dzīves posmu.*

Kamillo Špīgelfelds (*Camillo Spiegelfeld*). Austriešu civildienesta brīvprātīgais ŽLM 2021.-2022. gada sezonā.

Kā tāds pirmdzimtais Īzāks tika atsūtīts Kamillo. Bez īpašas sagatavošanās no mūsu puses, bet ar lielu austriešu sadarbības partnera uzticības kredītu. Uz 10 mēnešiem nopietna civilā dienesta darba. Viņš netika upurēts tikai pateicoties tam, ka austriešu civildienesta "Gedenkdienst" sagatavošanas programma gada garumā vēl pirms dienesta uzsākšanas ir tik pamatīga, ka Kamillo ieradās pilnībā gatavs pildīt pienākumus. Ar savu disciplinētību, darba tikumu, draudzīgumu un neviltoto ieinteresētību pietmiņas kalpošanas darbā kā to dēvē paši austrieši, viņš ielika pamatu civilā dienesta programmas veiksmei un ilgtspēja ŽLM. Kamillo skaidri zināja, ka grib studēt mikrobioloģiju un mēs cik spēdami iedrošinājām viņu paralēli dienesta pienākumiem vēltīt laiku mācībām. Patlaban Kamillo jau strādā mikrobioloģijas laboratorijā un turpina studijas. Viņš joprojām ir tas pats draudzīgais, kautrīgais puisis - kabineta tipa cilvēks -, kurš ir tuvu savam lielajam mērķim - darbam izvēlētajā civilajā profesijā!

Laiks, ko pavadīju Žaņa Lipkes memoriālā, bija lieliska pieredze — pateicoties memoriāla brīnišķīgajai komandai es iepazinu jaunus cilvēkus un Latvijas kultūru.

Pieredze programmā „Gedenkdienst" man deva daudz vērtīgu atziņu, kuras es izmantoju ikdienas dzīvē. Tā man arī palīdzējusi samierināties ar manas valsts pagātni.

Noslēguma vietā, jo viss tuprinās…

Šobrīd, sestajā programmas gadā, mēs jau esam spiesti sākt konkursa kārtībā izvērtēt austriešu jauniešu ļoti savlaicīgos kandidatūru pieteikumus uz nākamo 2027.-2028.gada sezonu. Mūsu nepietiekamā infrastruktūra ar piepūli atbalsta viena pastāvīga brīvprātīgā darbienieka vietu.

Tikmēr sakām lielu paldies mūsu uzticamajam austriešu sadarbības partnerim - Austrijas Dienestam Ārvalstīs (Österreichischer Auslandsdienst) par uzticēšanos un sadarbību aizvadīto piecu gadu garumā!

Tāpat sirsnīgs un ļoti persoinīgs paldies Kamillo, Kiljanam, Fridolīnam, Benediktam, Jakobam par sekmīgi noslēgto dienestu ŽLM un iedrošinājums Florianam, uzsākot dienestu!

Varam tikai cerērt, ka kompetentās austriešu nevaldības organizācijas ilggadējā civilā dienesta programmas pieredze izrādīsies noderīga līdzīgas programmas izveidei un iedibināšanai Latvijā.

Nevajadzētu būt šaubām, ka valstij tāda būs nepieciešama. Mēs - Žaņa Lipkes memoriāls un līdzīga profila Latvijas nevaldības organizāciu paspārnē darbojošies nesenās un laikmetīgās vēstures muzeji, esam apbruņoti ar nepieciešmo metodoloģiju, lai sekmētu civlā dienesta programmas izstrādi ar fokusu uz vēstiskās atmiņas dabu kopējās valsts drošuspējas stiprināšanas ietvarā.